

Prof. Dr. Josef Opatrný
Středisko ibero-amerických studií
FF UK

Posudek diplomové práce

Jiří Frýda, Politický a ekonomický kontext piraterie u amerických břehů, str. 100 rkp.

Jiří Frýda se ve své diplomové práci zabývá problémy patrně nejslavnějšího období piraterie, tedy karibských pirátských aktivit příslušníků těch evropských námořních států, kteří se na počátku šestnáctého století přímo nepodíleli na kolonizaci Nového světa a mohli využívat jeho obrovského přírodního bohatství pouze nepřímo. Diplomant ovšem nezůstává u Karibského moře a pojednává, byť s menším důrazem, problematiku piraterie také u tichomořských břehů španělských kolonií v Americe. Už v úvodu ovšem odmítá vidění tohoto problému jako sledu dobrodružných příběhů v exotickém prostředí ostrovů Karibského moře či Tichého oceánu když říká: „...tato práce se zaměřuje na úzký historický okruh alžbětinské doby, přičemž se snaží nalézt příčiny piraterie a její vazbu na kapitál. Namísto běžnějšího chronologického pořadí byl zvolen tématický postup ...“ (str. 1). V další části úvodu pak věnuje krátce pozornost nejen hodnocení klasické literatury, kde vyzdvihuje zcela po zásluze význam práce Kennetha Andrewse (*Spanish Caribbean*, 1978), jehož vliv je Frýdových názorech silně patrný, ale pak upozorňuje na ošidnost tradičního pohledu na protagonisty pirátského řemesla prezentovaný však dnes už méně v odborné literatuře, zatímco popularizační díla či publicistika zde stále nedoznala žádné proměny.

Pro Frýdu není hlavní osobností mezi „mořskými psy“ panenské královny sir Francis Drake, ale John Hawkins. Diplomanta, který prostudoval obdivuhodný počet titulů, zde zřejmě ovlivnila v jeho názoru poněkud obrazoborecká práce Harry Kalseye (*Sir John Hawkins, 1532-1597*, 2003) a Hawkins navíc vyhovuje Frýdově koncepci piraterie mnohem víc než Drake, přesněji řečeno, on ji přímo ztělesňuje. V této souvislosti si ovšem nemohu odpustit malou kritickou poznámku. Frýda zahazuje pasáž odkazem na problém s přepisem Hawkinsova jména, stejně by si ovšem mohl počínat u dalších jmen, která se objevují nejen v jeho textu. Jejich dobové psaní bylo silně rozkolísané a dnešní ustálená podoba je fakticky až uzanci historiků devatenáctého či dvacátého století.

Po krátké úvodní kapitole přinášející přehled dějin pirátství ve Starém světě věnuje Frýda pozornost vývoji politiky evropských mocností na americkém kontinentě. Za její součást považuje pak aktivity francouzských, nizozemských a anglických obchodníků a pirátů,

příčemž obě zmiňované profese přecházely plynule první v druhou a naopak. V době, kdy státy, na které se přidělení americké kořisti nedostalo, akce svých poddaných proti španělské koruně podporovaly, získalo pirátství takové postavení, že se pozdější pokusy o omezení aktivit pirátů a bukanýrů u amerických břehů nesetkávaly s valným úspěchem. Tuto skutečnost považuje pak diplomant za tak závažnou, že ji zvláště vyzdvihuje v závěru svojí práce. Proměnu přinesl až konec sedmnáctého a pak osmnácté století, kdy piráti už neohrožovali jen zájmy Španělska, ale i zájmy nových velmocí, které zřídily svoje základy v karibské oblasti a byli velmi rychle marginalizováni. To už ovšem bylo v době, kterou Frýda ve své diplomové práci nesleduje.

Značnou pozornost upírá diplomant při líčení mocenských sporů šestnáctého století na náboženskou otázku včetně činnosti inkvizice. Výslovně přitom ovšem nezmiňuje důležitý fakt. Role náboženství v životě jednotlivce i společnosti byla v této době tak byla v této době tak významná, že se promítala i do mocenských sporů či tyto spory v oblasti politické, hospodářské či jiné měly vnější formu rozporů v oblasti víry. Ani tady se však nevyvaroval Frýda omylu či překlepu. Na str. 43 hovoří o dokumentu císaře Karla V. Karel V. však opustil politickou scénu už v roce 1556 a v roce 1559 už nebyl dokonce ani mezi živými. Diplomant si měl tento rozpor při odkazování na pramen uvědomit a upozornit na něj. Působení inkvizice v koloniích je navíc velmi kompliované a snaha o generalizace na malém prostoru musí vést nutně k nepřesnostem.

Frýdově textu nechybí dramatické napětí a slovník, občas zde ovšem volí ne právě adekvátní výrazy (poslední kapitola by se tak patrně neměla jmenovat Nezbytný, ale nevyhnutelný konflikt a vyjadřování je poněkud toporné. Diplomant našťestí opravil řadu gramatických chyb, které hyzdily první variantu jeho textu. Přesto si dovoluji na závěr doporučení, které, alespoň doufám, nevezme Frýda příliš úkorně. Měl by na písemném projevu pro své budoucí dobro dále pracovat.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobrá.

V Praze, dne 8. září 2006

Prof. Dr. Josef Gpatrný

